

T.C.
TÜRKİYE İNSAN HAKLARI VE EŞİTLİK KURUMU
2.DAİRE KARARI

Başvuru Numarası : 2022/2065
Toplantı Tarihi/Sayısı : 14.9.2023/36
Karar Numarası : 2023/694
Başvuran : P.Ö.
Başvuran Vekili : -
Adres : -
Muhatap Kurum/Kişi : Tarsus Kadın Kapalı Ceza İnfaz Kurumu Müdürlüğü
Muhatap Adres : -

I. BAŞVURUNUN KONUSU

1. Başvuranın bulunduğu Tarsus Kadın Kapalı Ceza İnfaz Kurumunda kitap okuma, mektup alma/gönderme ve sohbet etme hususlarında mağduriyet yaşadığı iddiasına ilişkindir.

II. İNCELEME SÜRECİ

2. Başvuran, başvuru dilekçesinde özetle;

a. 10 kitap kotası uygulaması ile kitap okuma haklarının kısıtlandığını, çok fazla kitap okumaları ve kargo ücretlerinin pahalı olması nedeniyle kitap konusunda mali açıdan zorlandıklarını, fazla kitapların Kurum deposunda tutulması taleplerinin reddedildiğini,

b. Kendileri tarafından gönderilen mektuplara el konulduğunu ve kendilerine gönderilmek istenen mektupların teslim edilmediğini, mektup gönderim ücretinin pahalı olması nedeniyle mağduriyet yaşadığını,

c. Sohbet hakkı ve ortak etkinliklere çıkarılma haklarından yararlanamadıklarını iddia etmektedir.

3. Muhatap Tarsus Kadın Kapalı Ceza İnfaz Kurumu Müdürlüğünden alınan yazılı görüşte özetle:

a. Kurumda barındırılan mahpusların bulundukları kitapların fazla olması ve sayı ile sınırlandırılmaması halinde aramalarda sorun yaşandığı, mahpuslar tarafından farklı amaçlar için kullanılabilirdiği, mahpusların; öğrenci ise ders kitaplarında sınırlama olmaksızın, her bir mahpusun kendi koğuşunda şahsına ait yedi ve Kurum kütüphanesinden temin edeceği üç kitap bulundurabildikleri, kota dışında kalan kitapların gönderilmesi hususunda sadece kargo yoluyla değil, mahpusun ziyaretçisine elden teslim edilerek de işlemlerin yapıldığı,

b. Posta ve Telgraf Teşkilatı Genel Müdürlüğünün (PTT) düzenlemiş olduğu fiyat listesi çerçevesinde, Mektup Okuma Komisyonu tarafından; gelen/giden mektupların alıcısına/göndericisine verilmeden önce mevzuat hükümleri çerçevesinde incelendiği, Mektup Okuma Komisyonu tarafından gönderilmesi/verilmesi sakıncalı görülen mektuplar hakkında durumun tutanak ile kayıt altına alınarak Disiplin Kuruluna gönderildiği ve kısmen/tamamen sakıncalı mektup kararı alınması halinde durumun mahpusa tebliğ edilerek 15 gün içerisinde İnfaz Hakimliğine itiraz hakkı olduğunun bilgisinin verildiği,

c. Ceza ve Tevkifevleri Genel Müdürlüğünün 46/1 No.lu Genelgesi'nin Üçüncü Bölümü ile 45/1 No.lu

Genelgesi'nin Üçüncü Bölümünde yer alan hükümler gereği yüksek güvenlikli ceza infaz kurumları ile kapalı ceza infaz kurumlarının yüksek güvenlikli bölümlerinde farklı koşullarda barındırılan mahpusların bir araya gelmesinin güvenlik bakımından tehlike yaratabilmesi göz önünde bulundurularak Kurum tarafından mahpusların bir arada bulundurulmamasına dair karar verildiği ifade edilmiştir.

4. Muhatabın yazılı görüşüne karşı başvuran tarafından sunulan yazılı görüşte özetle;

a. Ortak etkinliklere katılmaktan alıkonulmasına sebebiyet verecek herhangi bir disiplin cezası almamasına rağmen bu hakkının ihlal edildiği, Kurum tarafından aynı koşullardaki en az 10 mahpus tarafından kurs talebinde bulunulması durumunda kursa katılabileceklerinin ifade edildiği ancak buldukları koşulların 16 mahpusu içinde barındırması ve her mahpusun aynı kursa katılmayı talep etmemesi sebebiyle katılımın sağlanamadığı,

b. Ailesinin maddi durumunun iyi olmaması ve yılda iki-üç gün görüşüne gelmesi nedeniyle fazla kitaplarını ailesine veremediği ve her hafta kargo yolu ile ailesine kitap gönderemediği,

c. Haftalık 10 dakika görüşme yapabilmesi sebebiyle mektup ile iletişim kurmaya çalıştığı ancak mektup ücretini karşılamakta zorlandığı ifade edilmiştir.

III. İLGİLİ MEVZUAT

5. 20/4/2016 tarihli ve 6701 sayılı Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu Kanunu'nun "Kurumun görevleri" başlıklı 9'uncu maddesinin birinci fıkrasının (i) bendinde: "Özgürlüğünden mahrum bırakılan ya da koruma altına alınan kişilerin ulusal önleme mekanizması kapsamındaki başvurularını incelemek, araştırmak, karara bağlamak ve sonuçlarını takip etmek" Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumunun görevleri arasında sayılmıştır.

6. 6701 sayılı Kanun'un "Başvurular" başlıklı 17'nci maddesinin birinci fıkrasında yer alan "Ayrımcılık yasağı ihlalinden zarar gördüğü iddiasında bulunan her gerçek ve tüzel kişi Kuruma başvurabilir." ve sekizinci fıkrasında yer alan "9'uncu maddenin birinci fıkrasının (i) bendi kapsamında yapılan başvurular hakkında da bu madde hükümleri uygulanır." delaleti ile özgürlüğünden mahrum bırakılan ya da koruma altına alınan kişilerin Kuruma bizzat başvuru yapabileceği hüküm altına alınmıştır.

7. 24/11/2017 tarihli ve 30250 sayılı Resmî Gazete'de yayınlanan Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu Kanununun Uygulanmasına İlişkin Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmelik'in "Ön incelemenin yapılması" başlıklı 48'inci maddesinin birinci fıkrasının ilgili bölümü şöyledir:

"Kuruma yapılan başvurular, inceleme ve araştırmaya geçilmeden önce ön incelemeye tabi tutulur ve sonucunda; ... yönlerinden incelenir. "

8. Mezkûr Yönetmelik'in "Karar türleri" başlıklı 65'inci maddesi şöyledir:

"(1) Kurum, yapılan başvuru veya resen inceleme kapsamında yaptığı inceleme ve araştırma sonucunda incelenemezlik kararı, gerekçeli kabul edilmezlik kararı, gönderme kararı, ihlal kararı, idari yaptırım kararı, uzlaşma kararı, ret kararı ve karar verilmesine yer olmadığına dair karar verir. "

9. Mezkûr Yönetmelik'in "Gerekçeli kabul edilmezlik kararı" başlıklı 67'nci maddesi şöyledir:

"(1) Ön inceleme aşamasında, başvurunun açıkça dayanaksız olup olmadığı, başvurunun hakkın kötüye kullanımını teşkil edip etmediği, ayrımcılık yasağı ihlalinden kaynaklanan bir zararın bulunup bulunmadığının tespiti açısından incelenebilirliğin esasla birlikte incelenmesi kararlaştırılan başvurularla ilişkin esas inceleme ve araştırma aşamasında söz konusu koşulları taşımayan başvurularla ilgili gerekçeli kabul edilmezlik kararı verilir. (2) Ön inceleme aşamasında incelenebilir bulunan ya da incelenebilirliği esasla birlikte incelenmesi ve araştırılması kararlaştırılan başvuruların 48'inci maddede belirtilen gerekli koşulları taşımadığının anlaşılması halinde de bu başvurularla ilgili gerekçeli kabul

edilmezlik kararı verilir.”

IV. DEĞERLENDİRME VE GEREKÇE

10. Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumunun amacı; insan onurunu temel alarak insan haklarının korunması ve geliştirilmesi, kişilerin eşit muamele görme hakkının güvence altına alınması, hukuken tanınmış hak ve hürriyetlerden yararlanmada ayrımcılığın önlenmesi ve bu ilkeler doğrultusunda faaliyet göstermek, işkence ve kötü muameleyle etkin mücadele etmektir.

11. 6701 sayılı Kanun'un 9'uncu maddesinde; insan hakları ihlallerini resen incelemek, araştırmak, karara bağlamak ve sonuçlarını takip etmek, ayrımcılık yasağı ihlallerini resen veya başvuru üzerine incelemek, araştırmak, karara bağlamak ve sonuçlarını takip etmek, özgürlüğünden mahrum bırakılan ya da koruma altına alınan kişilerin ulusal önleme mekanizması kapsamındaki başvurularını incelemek, araştırmak, karara bağlamak ve sonuçlarını takip etmek Kurumun görevleri arasında sayılmıştır.

12. *“Adaletin gereklerine, kurumun güvenliğine ve düzenine uygun olmak koşuluyla, bedelini kendisinin ya da üçüncü bir kişinin ödemesi halinde, mahpusların kitap, gazete, yazılı materyaller ve diğer boş zaman araçlarını edinmesine izin verilir.”* (Birleşmiş Milletler Genel Kurulu, Mahpuslara Muameleyle Dair Birleşmiş Milletler Asgari Standart Kuralları, 70/175, 17/12/2015, Kural 117.).

13. *“Spor, oyunlar, kültürel faaliyetler, özel hobiler ve diğer boş zaman uğraşlarını kapsayan eğlendirici fırsatlar yaratılmalıdır ve mümkün olduğunca mahpusların bu etkinlikleri organize etmelerine izin verilmelidir.”* (Avrupa Konseyi Bakanlar Komitesi, Bakanlar Komitesinin Avrupa Cezaevi Kurallarına Dair Üye Devletlere Tavsiye Kararı, Rec(2006)2-rev, 1/7/2020, Karar 27.6.).

14. 29/12/2004 tarihli ve 5275 sayılı Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Kanun'un *“İnfazda temel amaç”* başlıklı 3'üncü maddesinin ilgili bölümü şöyledir:

“(1) Ceza ve güvenlik tedbirlerinin infazı ile ulaşılmak istenilen temel amaç, öncelikle genel ve özel önlemeyi sağlamak, bu maksatla hükümlünün yeniden suç işlemesini engelleyici etkenleri güçlendirmek, toplumu suça karşı korumak, hükümlünün; yeniden sosyalleşmesini teşvik etmek, üretken ve kanunlara, nizamla ve toplumsal kurallara saygılı, sorumluluk taşıyan bir yaşam biçimine uyumunu kolaylaştırmaktır.”

15. 10 kitap kotası uygulaması ile kitap okuma haklarının kısıtlandığı, çok fazla kitap okumaları ve kargo ücretlerinin pahalı olması nedeniyle kitap konusunda mali açıdan zorlandıkları, fazla kitapların Kurum deposunda tutulması taleplerinin reddedildiği ile ilgili olarak; muhatap Kurum tarafından mahpusların buldukları kitapların fazla olması ve sayı ile sınırlandırılmaması halinde aramalarda sorun yaşandığı, mahpuslar tarafından farklı amaçlar için kullanılabildiği, mahpusların; öğrenci ise ders kitaplarında sınırlama olmamakla birlikte, her bir mahpusun şahsına ait yedi ve Kurum kütüphanesinden temin edeceği üç kitap bulundurabildikleri, kota dışında kalan kitapların gönderilmesi hususunda sadece kargo yoluyla değil, mahpusun ziyaretçisine elden teslim edilerek de işlemlerin yapıldığı ifade edilmiştir.

16. 5275 sayılı Kanun'un *“Sürelili veya süresiz yayınlardan yararlanma hakkı”* başlıklı 62'nci maddesine göre: *“(1) Hükümlü, mahkemelerce yasaklanmamış olması koşuluyla sürelili ve süresiz yayınlardan bedelini ödeyerek yararlanma hakkına sahiptir. (2) Resmî kurumlar, üniversiteler, kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşları ile mahkemelerce yasaklanmamış olması koşuluyla Cumhurbaşkanınca vergi muafiyeti tanınan vakıflar ve kamu yararına çalışan dernekler tarafından çıkartılan gazete, kitap ve basılı yayınlar, hükümlülere ücretsiz olarak ve serbestçe verilir. Eğitim ve*

öğretimine devam eden hükümlülerin ders kitapları denetime tâbi tutulamaz. (3) Kurum disiplinini, düzenini veya güvenliğini bozan ya da tehlikeye düşüren, hükümlülerin iyileştirilmesi amacına ulaşmayı zorlaştıran yahut müstehcen haber, yazı, fotoğraf ve yorumları kapsayan hiçbir yayın hükümlüye verilmez. ...”

17. 5275 sayılı Kanun'un “Hükümlünün mektup, faks ve telgrafları alma ve gönderme hakkı” başlıklı 68'inci maddesinin üçüncü fıkrası şöyledir:

“Kurumun asayiş ve güvenliğini tehlikeye düşüren, görevlileri hedef gösteren, terör ve çıkar amaçlı suç örgütü veya diğer suç örgütleri mensuplarının haberleşmelerine neden olan, kişi veya kuruluşları paniğe yöneltecek yalan ve yanlış bilgileri, tehdit ve hakareti içeren mektup, faks ve telgraflar hükümlüye verilmez. Hükümlü tarafından yazılmış ise gönderilmez.”

18. Ceza İnfaz Kurumlarının Yönetimi ile Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Yönetmelik'in “Sakıncalı görülen mektuplar” başlıklı 105'inci maddesi şöyledir:

“(1) Mektup okuma komisyonunca, mahalline gönderilmesi veya hükümlüye verilmesi sakıncalı görülen mektuplar, en geç yirmi dört saat içinde disiplin kuruluna verilir. ...”

19. Ceza İnfaz Kurumları Kütüphane ve Kitaplık Yönergesinin 30'uncu maddesinde; “Oda veya Koğuşta okunmak üzere, kütüphane ve kitaplıklarda bulunan süreli ve süresiz yayınlar, hükümlü ve tutuklulara zimmetle verilir. Verilecek yayın sayısı, kütüphane ve kitaplık hizmetini aksatmayacak, oda veya koğuş düzenini bozmayacak şekilde, oda veya koğuştaki hükümlü ve tutuklu mevcudu ile kütüphane veya kitaplıkta bulunan yayın sayısı dikkate alınarak eğitim kurulu kararıyla belirlenir.” hükmü yer almaktadır. Bu kapsamda, Muhatap Kurum tarafından gönderilen cevabi yazı ve ekler incelendiğinde; kitapların sayı ile sınırlandırılmaması halinde güvenlik ve asayişin sağlanması noktasında sorunların yaşanabildiği, ilgili mevzuat hükümleri değerlendirilerek mahpusların 10 adet kitap bulundurabilmelerine ilişkin Eğitim Kurulu tarafından verilen 20/3/2018 tarihli Kararın makul olduğu değerlendirilmiş olup mezkûr iddia kapsamında hak ihlaline varan bir uygulamanın bulunmadığı değerlendirilmiştir.

20. Kendileri tarafından gönderilen mektuplara el konulduğu ve kendilerine gönderilmek istenen mektupların teslim edilmediği, mektup gönderim ücretinin pahalı olması nedeniyle bu uygulamanın mağduriyet yarattığını, ile ilgili olarak; muhatap Kurum tarafından; ... düzenlemiş olduğu fiyat listesi çerçevesinde ve Mektup Okuma Komisyonu tarafından gelen/giden mektupların alıcısına/göndericisine verilmeden önce mevzuat hükümleri çerçevesinde incelendiği, Mektup Okuma Komisyonu tarafından gönderilmesi/verilmesi sakıncalı görülen mektuplar hakkında durumun tutanak ile kayıt altına alınarak Disiplin Kuruluna gönderildiği ve kısmen/tamamen sakıncalı mektup kararı alınması halinde durumun mahpusa tebliğ edilerek 15 gün içerisinde İnfaz Hakimliğine itiraz hakkı olduğunun bilgisinin verildiği ve söz konusu iddianın gerçeği yansıtmadığı belirtilmiştir. Ayrıca, Disiplin Kurulu tarafından 27/10/2022 tarihinde alınan Sakıncalı Mektup Değerlendirme Kararında 5275 sayılı Kanun'un 68'inci maddesinin üçüncü fıkrası ile Ceza İnfaz Kurumlarının Yönetimi ile Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Yönetmelik'in 105'inci maddesi gereği başvurana ait bir mektubun gönderilmesinin sakıncalı bulunarak Kurumda muhafazasına karar verildiği tespit edilmiş olup başvuranın soyut ve dayanaktan yoksun mezkûr iddiasının Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu Kanununun Uygulanmasına İlişkin Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmelik'in 67'nci maddesine göre kabul edilmez olduğu değerlendirilmiştir.

21. Sohbet hakkı ve ortak etkinliklere çıkarılma haklarından yararlanamadıkları ve bu konuya ilişkin taleplerinin reddedildiği ile ilgili olarak; muhatap Kurum tarafından Ceza ve Tevkifevleri Genel Müdürlüğünün 46/1 No.lu Genelgesi'nin Üçüncü Bölümü ile 45/1 No.lu Genelgesi'nin Üçüncü Bölümünde yer alan hükümler gereği yüksek güvenlikli ceza infaz kurumları ile kapalı ceza infaz kurumlarının yüksek güvenlikli bölümlerinde farklı koşullarda barındırılan mahpusların bir araya gelmesinin güvenlik bakımından tehlike yaratabilmesi göz

önünde bulundurulurken Kurum tarafından mahpusların bir arada bulundurulmamasına dair karar verildiği ifade edilmiştir.

22. Ceza ve Tevkifevleri Genel Müdürlüğünün “*Ceza İnfaz Kurumlarının Tahsisi, Nakil İşlemleri ve Diğer Hükümler*” konusu ile yayımladığı 45/1 No.lu Genelgesi’nin “*Ortak Etkinlikler*” başlıklı Üçüncü Bölümüne göre: “(1) Hükümlü ve tutuklular işledikleri suçlara, kurumdaki davranışlarına, ilgi ve yeteneklerine göre gruplandırılarak, güvenlik bakımından tehlike yaratmadığı ölçüde, kendileri için hazırlanmış iyileştirme programları çerçevesinde eğitim, spor, meslek kazandırma ve çalışma ile diğer sosyal ve kültürel faaliyetlere katılırlar. ... Programların süresi ve katılacak hükümlü tutuklu sayısı her programın özelliği, güvenlik koşulları ve kurumun olanakları dikkate alınarak idare ve gözlem kurulunca belirlenir. İyileştirme programlarının amaca aykırı sonuçlar verdiği tespit edilen hükümlü ve tutuklular yönünden bu uygulamaya son verilebilir veya gerekli değişiklikler yapılabilir... (13) Güvenlik bakımından tehlike yaratmadığı ölçüde, idare ve gözlem kurulu tarafından belirlenen istekli hükümlü ve tutuklular, 10 kişiyi aşmayacak gruplar hâlinde ve idarenin gözetiminde, açık görüş alanlarında veya diğer ortak yerlerdeki sosyal faaliyetler çerçevesinde haftada toplam 10 saati aşmamak üzere sohbet amacıyla bir araya getirilebilir. ...”

23. Ayrıca, Ceza ve Tevkifevleri Genel Müdürlüğünün “*Genç ve Yetişkin Hükümlü ve Tutukluların Eğitim ve İyileştirilme İşlemleri ve Diğer Hükümler*” konusu ile yayımladığı 46/1 No.lu Genelgesi’nin Üçüncü Bölümüne göre: “Yüksek güvenli ceza infaz kurumları ile kapalı ceza infaz kurumlarının yüksek güvenli bölümlerinde bulunan diğer hükümlü ve tutuklular, eğitim-öğretim, sosyal-kültürel ve sportif faaliyetlere, güvenlik bakımından tehlike yaratmadığı ölçüde bir araya getirilerek yararlandırılacaklardır.” Muhatap Kurum tarafından gönderilen cevabi yazı ve ekler incelendiğinde, başvuranın kapalı ceza infaz kurumunun yüksek güvenli bölümlerinde bulunduğu, yüksek güvenli ceza infaz kurumları ile kapalı ceza infaz kurumlarının yüksek güvenli bölümlerinde farklı koşullarda barındırılan mahpusların iletişim, haberleşme ve toplu hareket etme faaliyetlerinde bulunabilecekleri, bu kapsamda İdare ve Gözlem Kurulu tarafından güvenlik ve asayişin sağlanması amacıyla alınan 28/11/2022 tarihli kararın makul olduğu ve mezkûr iddia kapsamında hak ihlaline varan bir uygulamanın bulunmadığı değerlendirilmiştir.

24. Sonuç olarak; ceza infaz kurumundaki tutulma koşulları bir bütün olarak değerlendirildiğinde, yukarıda açıklanan nedenlerle başvurudaki iddialar kapsamında hak ihlaline varan bir uygulama bulunmadığı kanaatine varılmıştır.

V. KARAR

A. Başvuruda KÖTÜ MUAMELE YASAĞININ İHLAL EDİLMEDİĞİNE,

B. Kararın taraflara tebliğine ve KAMUOYUNA DUYURULMASINA,

C. Karara karşı tebliğ tarihinden itibaren 60 gün içerisinde Ankara İdare Mahkemesine başvurulabileceğine,

14/9/2023 tarihinde, OY BİRLİĞİYLE, karar verildi.

e-imzalıdır

Av. Alışan TİRYAKI
Daire Bařkanı

e-imzalıdır

Dr. Burhan ERKUŐ
Üye

e-imzalıdır

İsmail AYAZ
Üye

e-imzalıdır

Mehmet Emin GENÇ
Üye

e-imzalıdır

Av. Zennure BER
Üye